

İlk Dönem Amerikalıların İslam Algısı

Mohamed El-Moctar EL-SHINQITI *

Özet: El-Shinqiti'nin bir önceki İngilizce orijinal makalesinin burada Türkçesini sunuyoruz. El-Shinqiti bu yazıda, özellikle 11 Eylül sonrası önce Amerika sonra tüm dünyada ortaya çıkan *İslamophobia*'nın arka planına, ilk dönem Amerika'daki İslam ve Müslüman algısının kökenine inmeye çalışıyor. Yazı Amerikalıların Müslüman algısını barbar-berberi edebiyatına yansıdığı şekliyle ve günümüz Amerikan kültüründe geçmişin izlerini arayarak incelemektedir. Amerika'nın kuruluşunda Amerikalılar gerçek ve kurgusal Müslümanlarla karşılaşmışlardır. Geleneksel Avrupa Oryantalizminin dört ana temasının ilk dönem Amerikan barbar-berberi edebiyatında kolaylıkla bulunabilir. El-Shinqiti Yanlış İslam algısı ve düşmanlığının ilk dönemlerde daha yeni şekillenmeye çalışan ulus kimlik inşa etmek için özellikle yapıldığını ifade ediyor. Müslümanlara yönelik oluşan önyargıların arka planını ve günümüzle karşılaştırmalarını içeren bu yazının faydalı olacağı temennisi ile sizlere Türkçe olarak da sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Amerika, Müslümanlar, Türkler, Hıristiyanlık, oryantalizm, kimlik, algı, kalıp yargı.

Giriş

Amerikalı ünlü teolog Cotton Mather'in (1663-1728) "öyle anlaşılıyor ki bizler bugüne kadar içerisinde bir tane dahi olsa Müslümanın yaşamamış olduğu topraklara ayak basmaktayız"¹ şeklinde bir sözü

* Dr., Associate Professor of History of religion, Center for Islamic Legislation and Ethics, Qatar Faculty of Islamic Studies, Qatar. m.shinqiti@gmail.com.

1 Mather, Cotton, American Tears upon the Ruines of the Greek Churches (Boston, Massachusetts: B. Green and J. Allen, 1701), s.38. Alıntı için bkz. Thomas S. Kidd, *Is It*

vardır. Kuruluşunun ilk yılları boyunca Amerikalılar, “gerçek ve hayali Müslümanlarla”² meşgul olmuşlardır. Bu çalışmada da özetle Müslümanların barbar olduğuna dair literatürde ortaya konulduğu üzere, ilk dönem Amerikalıların İslam algıları incelenmektedir.

Birleşik Devletler hükümeti 1786-1836 arasındaki elli yıl geçen süre boyunca Kuzey Afrikalı Müslüman devletlerle dokuz antlaşma imzalamıştır. Ve 1785 ve 1795 arasındaki on yıl boyunca da yaklaşık 130 Amerikalı vatandaş başta Cezayir olmak üzere bu devletlerde esir alınmış ve köle olarak kullanılmıştır. Yapılan son antlaşmalar ise Amerika'nın Akdeniz'deki ticaretini teminat altına almak ve Kuzey Afrika'daki Amerikalı köleleri özgürlüğüne kavuşturmayı konu edinmiştir. Tüm bu olup bitenler daha yeni kurulmaya başlayan Cumhuriyetin kamuoyu nezdinde doğal olarak çok şiddetli tartışmalara sebebiyet vermiştir.

İngiltere kralına gönderilen Amerikan anayasasının orijinal taslağında şöyle bir ifade yer almaktadır: “Kafir güçlerin ortaya çıkardığı sıkıntılardan dolayı var olan bu savaş, Hristiyan Büyük Britanya Kralına karşı yapılmış bir savaş demektir”.³ Anayasa taslağında yer alan bu paragraf, Amerika halkının günlük yaşamına sirayet eden Kuzey Afrika'daki Müslüman devletlerle yaşanmakta olan krizi derinlemesine yansıtmaktadır, zira taslak metninde “kâfir güçler” diye açıkça Kuzey Afrikalı Müslüman devletler kastedilmektedir⁴.

Amerikalı vatandaşların Kuzey Afrika'daki bu esaretleri, o dönemdeki pek çok Amerikalının dimağında buruk bir anı olarak kalmış ve ayrıca kalplerinde derin bir üzüntüye sebebiyet vermiştir. Amerikalı hür vatandaşlara esir alınırken yapılan haksızlıklar ve Amerikan devlet hazinesini çökertme fikri o dönemde gündem konusu idiler. Fakat Richard Parker'ın da belirttiği üzere çoğu Amerikalı vatandaş, yaşadıkları

Worse to Follow Mahomet than the Devil?": Early American Uses of Islam, Church History. Cilt. 72, no. 4, 2003, s.767.

2 Kidd, “*Is It Worse to Follow Mahomet than the Devil?*”, s.767.

3 Jefferson, *Autobiography*, retrieved April 15, 2007. from: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/jeffauto.htm>.

4 Timothy Marr'ın yorumu için bkz. Marr, *The Cultural Roots of American Islamicism*, s. 20.

bu kötü durumları “işin iç yüzünü bilmeden uydurma haberler, mübalağalar ve kaldı ki bir de içlerine işlemiş kalıp yargularla” ifade etmişlerdir⁵. Hatta nesnel anlatım tarzı ve soğuk kanlı analizleriyle bilinen William Shaler bile 130 Amerikan vatandaşının esir alınması ve birkaç gemiye el konulması olayını “Hristiyanlık alemi için dehşet verici bir durum ve dünya uygarlığı için tam bir felaket” olarak nitelemiştir.⁶

1780’den 1830’daki Fransa’nın Cezayir’i işgal etmesine kadarki süreçte Amerika ve Kuzey Afrika’daki Müslüman topluluklar arasında ciddi etkileşimler meydana gelmiştir. Bu etkileşimler öte yandan müteakip krizler, antlaşmalar, çatışma ve savaşlarla doludur ve aynı zamanda bu makalede ele alınmaya çalışılan İslam ve Müslümanlara dair bahsedilen literatürü açıkça ortaya koymaktadır.

Kaynaklara Kısa Bir Göz Atış

Makalede çeşitli kaynaklardan yararlanılmış olup esas olarak Cezayir, Trablusgarp ve Fas’taki Amerikalı esirlere dair olan gerçek ve kurgu eksenli bilgileri içermektedir. Ayrıca hukuki metinler, siyasi kaynaklar, diplomatik bilgiler ve belgelerden de yararlanılmıştır. Kurmaca eserlerden olan *Cezayir’deki Esirler*⁷ ve *Pensilvanya’daki Cezayirli Casus*⁸ kitapları bir anlamda Amerikalılar ve Kuzey Afrika devletleri arasındaki ilişkilerin kültürel etosu hakkında fikir verir. Buradaki kurmaca eserlerin tarihsel birer kaynak olarak kullanımı bu eserlerin, Müslüman halklara dair insanların genel geçer algılarını belirleyen düşünce ve anlayışları yansıtmalarından ötürü makul bir mazerete dayanmaktadır. Burada ele alınan ve Amerikalı esirlerin yaşadıkları öykülerin kaynak kitabı olan *Beyaz Köleler ve Afrikalı Efendiler* için ise Paul Baepler’e bilhassa da bu

5 Parker, *Uncle Sam in Barbary*, s.3.

6 Shaler, *Sketches of Algiers*, s.15.

7 Rowson, Susanna H., “*Slaves in Algiers; or, a struggle for freedom: a play, interspersed with songs, in three acts*”, Philadelphia: Wrigley and Berriman, prtrs., 1794.

8 Markoe, Peter, “*The Algerian Spy in Pennsylvania or Letters written by a Native of Algiers on the Affairs of the United States in America from the Close of the Year 1783 to the Meeting of the Convention*”, Philadelphia: Richard and Hall, 1787.

kitabta ele aldığı *İyiliğin Kazancı* bölümü için Cotton Mather'a son derece minnettarım.

Makalede kullanılan ikincil kaynaklara gelince, Edward Said'in *Orientalism*⁹ ve *Medyada İslam*¹⁰ gibi çığır açıcı eserleri Amerikalılar'ın İslam ve Müslümanlara dair olan görüşlerine daha yakından bakmak için araştırmacılara fırsat sunmaktadır. Mesela Timothy Marr belli başlı kavramsal malzemelerini ondan ödünç almıştır¹¹, hakeza Thomas Kidd "İlk dönem Amerikalıların İslamı ele alışlarını temelde tutarsız olarak" görmede onu takip etmiştir¹². Melani McAlister'in Amerika-Orta-doğu ilişkilerinde "sorunlu arabuluculuklarda yerini koruyan kültürün rolü"ne dair olan çalışmasında¹³, Edward Said'in teorisinin uygulama alanını metinsellik alanından daha kapsamlı bir alan olan popüler kültüre dâhil ederek genişletmiştir. Hem Gerald Ford hem de Jimmy Carter hükümetleri süresince Cezayir, Fas, Lübnan'ın büyükelçisi olarak görev yapmış olan Amerikalı tarihçi ve diplomat Richard Parker *Amca Sam Berberistan'da* kitabında Amerika ve Kuzey Afrika devletleri arasındaki diplomatik ilişkilerin bir arka planını çok güzel bir şekilde ortaya koymaktadır. Meydana gelen olaylara dair Amerikalıların yorumlarını da kapsayan genel önyargılar ise Robert Allison'un *Meçhul Hilal* eserinde gözler önüne serilmiştir.¹⁴

Retoriksel Amaç

Geleneksel Avrupa Oryantalizminin dört teması, ilk dönem Amerikan literatürü olan Berberilik¹⁵ literatürüne kadar geriye götürülebi-

9 Said, Edward, "Orientalism", New York: Vantage, 1979.

10 Edward Said, "Covering Islam: How the Media and the Experts Determine How We See the Rest of the World", Vantage, New York, 1997.

11 Marr, "The Cultural Roots of American Islamicism", s. 2,4,8,13 ve 77.

12 Kidd, "Is It Worse to Follow Mahomet than the Devil?", s.767.

13 McAlister, Melani, "Epic Encounters: Culture, Media, and U.S. Interests in the Middle East, 1945-2000", Berkeley: University of California Press, 2001, s.8.

14 Robert Allison, *The Crescent Obscured: The United States and the Muslim World, 1776-1815*, New York and Oxford: Oxford University Press, 1995.

15 "Barbary" (Berberi) ifadesi normalde Afrika'nın Kuzeyindeki Batı Mısır'dan Atlantik Okyanusu'na kadar uzanan bölge olmasına rağmen Amerika ile bahsedilen dönemde

İslam bu literatürde siyasi tiranlığı, Hıristiyan karşıtlığı sorununu, bedensel hazları ve kadınlara olan baskıyı temsil eden din olarak tasvir edilmiştir. Burada yeni olan şey ise bu temaların işlev gördüğü Amerika bağlamıdır.

Timothy Marr İslam'ın, ilk dönem Amerikalıların elinde, bu yeni ulusun kendi kimliğinin inşasına yardım eden “kültürel düşman” veya “muhalif olunacak bir simge”¹⁶ olarak kullanıldığına inanmaktadır. İçteki ve dıştaki düşmanlara karşı İslam'ın böylesi bir retoriksel kullanımı bu yeni devletin kendi öz bilincini oluşturmasına dair Amerika'nın duyduğu ihtiyacı karşılamış görünmektedir. Marr İslam'ın böylesi bir öznelleştirilmesini “yerli oryantalizm”¹⁷ olarak adlandırmış ve ayrıca bunun dışarıya olan izdüşümünü de “erdemın sömürgesi” olarak nitelendirmiştir¹⁸.

Thomas Kidd de ayrıca ilk dönem Amerikan kanaat önderlerinin İslam'ın böylesi bir şekilde ele alınmasına dair pek çok örnek verir: Amerika'nın altıncı başkanı olan John Adams, *Enrico Davila Üzerine Dersler*'inde Fransız devriminden kaynaklanan kaos, “kendilerini elde etmeye gayret eden Muhammed'den aldığı şevk ile ilk çılgın despotun ilkesini takip edecektir”. Ayrıca John Quincy Adams Amerika'nın üçüncü başkanı olan Thomas Jefferson'u “Arap peygamberi”¹⁹ ile karşılaştırmaktadır. Diğer taraftan Benjamin Franklin de gerçekte var olmayan Kuzey Afrikalı kurmaca bir Müslüman korsan olan Sidi Mehemet İbrahim²⁰ üzerinden köleliği bile savunmuştur.

yaşanan olaylardan sonra bu topraklar ve bu topraklarda yaşayan Müslümanlar böyle çağrılmaya başlanmıştır. Neden sonra kelimeye Amerika vasıtasıyla hâkim literatürden dolayı eklenen olumsuz kavramsallaştırmayla birlikte bu ifade günümüzdeki halini almıştır. (çev.)

16 Marr, *The Cultural Roots of American Islamicism*, s.21.

17 Marr, *The Cultural Roots of American Islamicism*, s.11.

18 Marr, a.g.e., s. 35

19 Burada Hz. Muhammed ile karşılaştırılmasının sebebi Amerika başkanı olmuş olan Jefferson'un da köleliği ve köle ticaretini kaldırmadaki gayretleriyle biliniyor olmasından kaynaklanmaktadır.(çev.)

20 Kidd, “*Is It Worse to Follow Mahomet than the Devil?*”, s.766 ve 787-788.

Dinsel alanda ise İslam, seçkin Protestan sınıf üyeleri tarafından Deistler, Katolikler, Quaker'lar²¹, Mormonlar ve diğer kabul olunmuş doktrinleri kabul etmeyenlere karşı bir tartışma aracı olarak kullanılmıştır. Protestan bir teolog olan Roger Williams (1603-1684) Quaker'ların lideri olan George Fox'u "yeni bir Muhammed"²² diye adlandırarak aleyhinde konuşmuştur. Mormonluk dininin peygamberi olan Joseph Smith'e karşı olanlar ondan "Küçük Muhammed", "Yankee Muhammed" veya "Amerikalı Muhammed" diye bahsetmiştir.²³ Mormonluğun bu şekilde İslamla ilişkilendirilip gözden düşürülmesi yirminci yüzyılın başlarına kadar devam ettiği görülmektedir. Örneğin, Bruce Kidney'in mesela 1912'de *Mormonluk: Amerika İslamı*²⁴ adlı çıkardığı kitabı buna örnektir. İlk dönem Amerikan kültüründe İslam ve Müslümanların retoriksel kullanımı, Edward Said'in "Oryantalizm, varsaydığı amaçtan daha çok kendisini üreten kültüre hitap etmiştir"²⁵ derken ifade ettikleriyle aynı çizgidedir.

Barbar İslam imajının üretimi ve bunun suiistimal edilmesi ilk dönem Amerikalıların sadece nefret ettikleri Müslümanlardan değil aynı zamanda rakipleri olan Avrupalı bazı ülkelere de uzak durmalarına sebep olmuştur. Bahsedilen iki Amerikan gemisine Cezayirlilerce el konulmasından sonra mesela Thomas Jefferson "Avrupalıların bu hukuk tanımayan korsanlara duyduğu saygıya katılmayı istemediğini" belirtmiştir.²⁶

Samimiyetin Gücü

İlk Dönem Amerikalıların İslam algıları tüm bunlarla birlikte her zaman böyle karanlık olmayıp Müslümanlar ve barbarlık literatüründe

21 Quakerlar: Kilisenin ve Kutsal kitabın otoritesini reddedip Tanrı'nın direk olarak insanın kalbinde ortaya çıktığına inanan bu grup ibadet ve din görevlilerini kabul etmezler.(çev.)

22 Kidd, a.g.e., s. 778.

23 Marr, "The Cultural Roots of American Islamicism", s. 193-194.

24 İlk basımı için bkz. Fleming H. Revell, New York: 1912. Kitabın yeni basımı 2004'te Kessinger Publishing tarafından yapılmıştır.

25 Said, Orientalism, s.22.

26 Jefferson, *Autobiography*, retrieved April 15, 2007 from: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/jeffauto.htm>.

az da olsa güzel tablolar da mevcuttur. Bütün yazarların algılarını genelde üç faktör belirlemiş olup bunlardan ilki konsolos William Shaler ve esir James Cathcart örneğinde olduğu gibi, bazı Amerikalılara Cezayir’de mesela on yıldan fazla bir süre kaldıktan sonra gerçek bilgi edinmelerine ve yansız gözlem yapmalarına imkan sağlayan etken, onların Müslümanları tanımış olmalarıdır. Shaler *Kuş bakışı Cezayir* kitabında gördüğü kültürel önyargılar ve basmakalıp ifadeler karşısında dumura uğramıştır ve fakat bu durum maalesef on sekizinci yüzyılın sonu ile on dokuzuncu yüzyılın başları arasında, Cezayirlilerin yaşamlarına ve Amerika ile Kuzey Afrika’daki Müslüman devletler arasındaki ilişkilere dair bilinen en gerçek tablodur. Richard Parker bu kitabı tarif ederken “dönemi anlatan kesinlikle en kapsamlı kitaplardan biri” olduğunu ifade eder.²⁷ Shaler ise haklı olarak bu meyanda kendisinden öncekileri eleştirip “Cezayir’in geçmişteki eski intibalara eleştirel bakışla değerlendirildiğini” söylemektedir.²⁸ Shaler’ın kitabı ve Cathcart’ın anlattıkları burada kullanılan diğer kaynaklardan daha az önyargılı ve nitelikim daha nesnel bir üsluba sahiptirler.

İkinci olarak, Diplomatik ilişkilerde ve güç dengelerindeki değişiklikler diğer bir yandan Kuzey Afrika’daki Amerikalı vatandaşların esir alınmasına zemin hazırlamıştır. Amerika’nın Akdeniz’deki ticareti Kuzey Afrikalılardan dolayı imkânsız bir hale gelmiştir. Amerikalılar, esir krizi boyunca Kuzey Afrika Devletlerinin güçleri zayıflamaya başladığında bile öyle görünüyor ki bu devletlerin gücüyle alakalı zihinlerinde abartılı bir resim çizmişler. Bu yüzden Jefferson bu devletleri “barbar

27 Parker, Richard , *Uncle Sam in Barbary: A Diplomatic History*, University Press of Florida, Gainesville, 2004, s.129.

28 William Shaler, *Sketches of Algiers, Political, Historical, and Civil; Containing an Account of the Geography, Population, Government, Revenues, Commerce, Agriculture, Arts, Civil Institutions, Tribes, Manners, Languages, and Recent Political History of that Country*, Boston: Cummings, Hilliard and Company, 1826, s. 113.

güçler”²⁹ diye ifade ederken, anayasa taslağında ise “kâfir kuvvetler”³⁰ olarak geçmektedir. Tabi böylesi bir bakış açısında, istemeden de olsa bir tür kendini kandırma faktörü olduğu gerçektir. Shaler kitabının ön-sözünde kitabı yazmasındaki temel sebebin “bu yenilmesi güç olan devletin (Cezayir) gerçek gücünün çok da sanıldığı gibi olmadığını veya en azından üzerine yapılan spekülasyonlar kadar olmadığını ortaya koymak” olduğunu ifade eder³¹. Kitabın ilerleyen bölümlerinde ise Cezayir’in askeri gücünün zayıflığından bahsederken şunların altını çizer: “Şairlerin işledikleri temalar, çocuk vahşeti konusu, ulusun gidişatını kötüye doğru sürükleyen bitmeyen bir etken olması Cezayir’in dillere destan saltanatını oluşturan konulardandır. Tabi böyle çok da güçlü olmayan bir devlete nasıl oluyor da dünya ticaretini sallayabilme ve hatta istediği zaman fidye isteyebilme hususlarında izin verildiği ise okuyucunun dikkatinden kaçmayacaktır”³²

Üçüncü bir faktör ise Kuzey Afrika’da yaşamış ilk dönem Amerikalıların yaşadıkları çeşitli kişisel tecrübelerden oluşmaktadır. Vali sekreteri olarak görev yapmış daha sonra Cezayir’i terk etmiş zengin biri olan Amerikalı esir James Cathcart’ın yaşadıkları çok da talihli sayılmayan John Foss gibi esirlerin yaşadıklarından oldukça farklıdır. Konsolos William Shaler’in yaşadıkları, elçilik görevinde bulunan Joel Barlow’un yaşadığı hayal kırıklığının aksine anılası güzel şeylerdir. Tabi bu yaşananların her biri kendine özgü kültürel kodlara ve algılamalara göre ortaya çıkmıştır. Fakat bu nüanslar sadece güncel literatür bağlamında doğruluğa sahiptirler, yoksa Kuzey Afrika’ya bir defa dahi olsa ayak basmamış ve eserleri tamamıyla kurmaca bir yapıya sahip yazarlar buraya dâhil değildir.

29 Jefferson, *Eighth Annual Message to Congress, November 8, 1808* (The Avalon Project) Retrieved April 11, 2007. from: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/presiden/sou/jeffmes8.htm>

30 Jefferson, *Autobiography* (the Avalon Project at Yale Law School), retrieved April 15, 2007 from: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/jeffauto.htm>.

31 Shaler, *Sketches of Algiers*, s. iii

32 A.g.e. s. 38.

‘Mağrib’den ‘Berberistan (Barbary)’a

Müslümanların barbar ve vahşi insanlar olarak resmedilmesi Amerika’daki Barbarlık literatüründe abartılı bir şekilde yer almaktadır. Dikkati çeken önemli bir husus “Berberi” teriminin öne çıkardığı şeydir, o da Kuzey Afrika bölgesinin İslami literatürde her zaman Mağrip (Batı) olarak bilinmesidir. Berberistan (Barbary) terimi ve onun türevleri çok nadir olarak bir coğrafi bölgeyi tanımlamak için kullanılmıştır. Çoğu zaman bu terimler Amerikalıların gözünde küçümsenen bir yeri veya dini görüşü, ırkı, kültür düzeyini, aşağılanan insanlar için kullanılan önyargılı bir imlemeyle birlikte kullanılmıştır.

Berberi toprakları bu minvalde birkaç şekilde tanımlanmıştır. Cotton Mather mesela Fas’ı “canavarlar yurdu... Cehennem çukuru”³³ diye tarif etmiştir. Joel Barlow eşine yazdığı mektuplarda ise “burası bir korsan yuvası, musluklardan kötülük akıyor”³⁴, “ lanetli olası bir yer”³⁵, “ bir insanın hayal edebileceği en berbat yer”³⁶, “ iğrenç, kötülük yuvası, hastalık dolu, akıl yoksunu insanların olduğu bir yer, burası Cezayir!”³⁷. Barlow bazen de Cezayir’e olan nefretini dışı vururken mizahi bir üslup kullanmıştır ve bir defasında eşine yazdığı bir mektupta bunu şöyle dile getirmiştir: “Ben olsam böyle bir dünya yaratmazdım... Zira tasarladığım dünyada olmaması gereken her şey burada mevcut. Dolayısıyla ben olsam bir tane dahi olsa Cezayirinin bu dünyada olmasına kesinlikler izin vermezdim.”³⁸

33 Mather, *the Glory of Goodness*, in Baepler, *White Slaves, African Masters*, s.63.

34 From Joel Barlow to Ruth Barlow, April 2, 1796 in Milton Cantor, “A Connecticut Yankee in a Barbary Court: Joel Barlow’s Algerian Letters to His Wife,” *The William and Mary Quarterly*, 3rd Ser., Cilt. 19, No. 1, Haziran., 1962, s. 97.

35 From Joel Barlow to Ruth Barlow, September 25, 1796 in Cantor, *A Connecticut Yankee in a Barbary Court*, s. 104.

36 From Joel Barlow to Ruth Barlow, March 14, 1796 in Cantor, *A Connecticut Yankee in a Barbary Court*, s. 95.

37 From Joel Barlow to Ruth Barlow, July 8, 1796 in Cantor, *A Connecticut Yankee in a Barbary Court*, s. 101.

38 From Joel Barlow to Ruth Barlow, September 8, 1796 in Cantor, *A Connecticut Yankee in a Barbary Court*, s. 103.

Barlow nadir de olsa kullandığı üslubu yumuşatmış ve bir defasında eşine yazdığı mektupta şunları ifade etmiştir: “Burada aslında çok iyi insanlar da var ve yeterince vaktim olsa gelecek çok güzel yerler de mevcut.”³⁹ Şimdi burada şunu sorgulayabiliriz, Barlow ilk başta Cezayir’deki Amerikalı vatandaşların esir edilmesine dair kendince haklı hayal kırıklığını dile getirirken esirlerin serbest bırakılmasından sonra üslubunu yumuşatmıştır. Fakat Richard Parker bunu yorumlarken, mektuplarında kullandığı bu alışık olmadık üslubun sebebini Barlow’un yaşadığı kültür şokunu yavaş yavaş atlatmasına bağlıyor.⁴⁰ Bu yorumlar nevi şahsına münhasır olmayıp her ikisi de toplumu tanımış olmanın farkını ve kültürel önyargıları yenmede insanların bizzat kendilerinin olayları tecrübe etmiş olmalarının önemini ortaya koyar.

Barlow’un aksine Cezayir’de on üç yıl yaşamış olan Shaler ise yaşadığı yeri çok sevmiş ve Cezayir’in varoşlarındaki “romantik havaya sahip pek çok güzel villadan” defaatle bahsetmiş⁴¹ ve “şehre müthiş bir görünüm veren”⁴² evlerin intizamını takdir etmiştir. Ve Barlow Cezayir’den ayrılırken kendisini “cehennemden kurtulan bir hayalet”⁴³ olarak ifade ederken Shaler kendisine göre büyüleyici ve insanların konuksever olduğu bu yerden ayrılmak istememiş ve bunu şöyle ifade etmiştir: “Cezayir’in dışına bir gün çıkarsam şayet her zaman buradaki konukseverlik ve dostluk havasından mahrum olacağımdan ötürü pişmanlık duyacağım”⁴⁴

Medenileştirme Misyonu ?⁴⁵

Yaşanılan topraklar “Berberilere (barbarlara) ait” yerler olarak adlandırıldıktan sonra içerisinde yaşayanlar da böyle algılanmış ve çoğu

39 Parker, *Uncle Same in Barbary*, s.113.

40 Parker, *uncle Same in Barbary*, s.114.

41 Shaler, *Sketches of Algiers*, s.49.

42 Shaler, a.g.e. s.73.

43 From Joel Barlow to Ruth Barlow, July 30, 1797 in Cantor, *A Connecticut Yankee in a Barbary Court*, s. 108.

44 Shaler, *Sketches of Algiers*, s.83.

45 Avrupa’da *Civilisatory Mission* (fr. Mission Civilisatrice) tabiri Avrupa’nın tarih boyunca toplumları ıslah etme gerekçesiyle onları sömürgeleştirerek, onların medeniyet çatısı altında buluşmasını sağlamak için kendisine biçtiği bir eylem, bir “misyon” olarak ifade edilen bir kavramsallaştırma olarak bilinmektedir.

zaman “vahşi barbarlar”⁴⁶ olarak tanımlanmıştır. Jefferson ise her zaman üzerinde durduğu ve kurmak istediği Amerikan donanmasıyla, Kuzey Afrikalıların, Amerika vatandaşlarının esir edilmesine ve Amerikan ticaretine sekte vurulmasına engel olmak istemiştir. Tüm bu yapılar Fransızların sonradan Cezayirliler için yaptıkları *medenileştirme misyonu* niyetiyle benzerlik taşımaktadır. Mesela Jefferson “Cezayirlileri denizden uzaklaştırarak onların alışkanlıklarının ve yaşam şekillerinin korsanlıktan tarım toplumuna geçmesini düşünmüştür.”⁴⁷

Bahsedilen bu “vahşi” terimini anlamada basit bir resim çizmek için genel olarak hayvan analogisine başvurulur. Cotton Mather mesela Fas kralını “kendisine Kral denilen bir kaplan”⁴⁸ ve Fas’ı da “Kuzey Afrika topraklarındaki aslan yuvası”⁴⁹ olarak adlandırmıştır. John Foss ise “burası içerisi aslan, kaplan, leopar, çakal, buffalo, yaban domuzu ve kirpilerle dolu olan vahşi bir çöl. Şurası da kabul edilmeli ki bu hayvanlar ülkenin hiç de dost canlısı sakinleri değildir.” şeklinde yazmıştır.⁵⁰ Barlow ise berberi bir deyiş olan “*kim kuzu görünürse kurdun avı olur*” Berberi atasözüne uyarak Cezayir’den eve bıyıklı bir hal ile dönerken yazdığı mektubunda her zamankinden daha fazla mizahi bir dil kullanmış ve “ben doğuştan kuzu gibi bir insan olduğum için bu özelliğimi başka bir görünümle gizlemem gerekliydi” demiş ve bıyıklarının kendisine bir kurdun karışamayacağı büyükçe bir kaplan izlenimi verdiğini ve ayrıca bu bıyıkların pek çok yerde işine yaradığını” ifade etmiştir.⁵¹

46 John Foss, *A Journal of the Captivity and Suffering of John Foss*, in Baepler, *White Slaves, African Masters*, s.88.

47 Jefferson, *Autobiography*, retrieved April 15, 2007 from: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/jeffauto.htm>.

48 Cotton Mather, *the Glory of Goodness*, in Baepler, *White Slaves, African Masters*, s.63.

49 Mather, a.g.e. s.68.

50 Foss, *A Journal of the Captivity and Suffering of John Foss*, in Baepler, *White Slaves, African Masters*, s.90.

51 From Joel Barlow to Ruth Barlow, August 1, 1797 in Cantor, *A Connecticut Yankee in a Barbary Court*, s. 109.

Bu literatürde ayrıca Müslümanların genel bir özelliği de acımasız olmalarıdır. Mesela John Foss “merhametsiz Muhammedilerden”⁵² bahseder ve “Cezayirlilerin eline düşmekle yaşadığı talihsizliği hatırlatır ki ona göre Cezayirlilerin Hıristiyan esirlere karşı en merhametli halleri bile bilinen en büyük işkencelerdendir.”⁵³ Mather’ın iddia ettiğine göre “Fas Kralının âdeti olduğu üzere, mahkûmlar Kralın huzuruna getirilir ve böğürleri hançerle dağlanırmış”.⁵⁴

Tüm bu anlatılanlar bağlamında en dikkatli gözlemci olan William Shaler’in kendine özgü bir ayrımı vardır, o Cezayirlileri ne ‘medenî’ insanlar olarak adetmektedir ne de ‘vahşi barbarlar’ olarak acımasızca eleştirmektedir. Daha ziyade onları değerlendirirken “uygarlığın eşiğinde bir kavim olduklarını ve kolayca bu eşiği atlayabileceklerini” ifade etmiştir.⁵⁵ Shaler bu minvalde meselenin aşırı basitleştirilmemesi ve peşin hükümlü olunmaması için yaptığı sürekli çabalarından ötürü kendisine saygı duyulmasını hak etmektedir.

Irk Faktörü

Irka dayalı üstünlük anlayışı Müslümanların Amerikan literatüründe barbar olarak tasvir edilmelerinde belirleyici bir etmen olarak karşımıza çıkmaktadır. Araplar, Türkler, Faslılar, Zencilerin hepsi de bu ırkçı önyargılardan hissesine düşen payları almışlardır. Mesela Cotton Mather Faslı’lardan “iğrenç Mağripliler”⁵⁶ diye bahsetmiş ve Fas’taki İngiliz/Amerikan esirlerin “bazen kendilerinin ustaları olan zenci-işçi-Mağripliler tarafından götürülürlerdi”⁵⁷ derken kullandığı zenci ifadesi ile onları küçümsemiş ve hatta Fas Kralını “Afrika Canavarı” olarak nitelemiştir.⁵⁸

52 Foss, *A Journal of the Captivity and Suffering of John Foss*, in Baepler, *White Slaves, African Masters*, s.95.

53 Foss, a.g.e. s.73.

54 Mather, *the Glory of Goodness*, in Baepler, *White Slaves, African Masters*, s.63.

55 Shaler, *Sketches of Algiers*, s.58.

56 Mather, *the Glory of Goodness*, in Baepler, *White Slaves, African Masters*, s. 66.

57 Mather, a.g.e. s.62.

58 Mather, a.g.e. s.66.

Susanna Rowson'un kendine has üslubuyla ele aldığı "Cezayir'deki Köleler" adlı oyunda Cezayir'deki Saray kadınları çirkin kocalarının köle olarak kullandığı yakışıklı Hıristiyan adamlara âşık edilir. Mesela faslı bir kadın olan Fetnah, oyunda Salimaya şunları söyler: "kim genç, yakışıklı, esprili bir Hıristiyanı yaşlı çirkin ve huysuz bir Türk'e tercih etmez ki?"⁵⁹ Oyun boyunca Fetnah İngiliz kökeninin farkına varır ve kendisini sürekli "sevimli Faslı kız"⁶⁰ diye çağıran Frederick'e şiddetle "Efendim, ben Fas kökenli biri değilim ve onların hepsinden de nefret ederim"⁶¹ diye veryansın etmektedir. Ayrıca oyunda Rawson, İspanyol bir köle olan Sebastian'a kendi tutsaklığında yaşadıklarına dair "Türklerin canı... bir grup serseri, kötü, hain, düzenbaz insanlar"⁶² olduğu bir hikaye yazmaya zorlamıştır.

Amerikalı bir esir olan Foss, Cezayir'deki Türklerden bahsederken de "giyimleri ve uzun sakalları ile onların insandan çok bir tür heyula benzediğini"⁶³ ifade etmiştir. Kurmaca bir kadın tutsak olan Eliza Bradley ayrıca kocası tarafından onu özgürlüğüne kavuşturması için gönderilen yabancı'nın "siyah ten rengine rağmen bir *Arab'ın* vahşi görünümüne sahip olmadığını"⁶⁴ anlatır.

Barlow'un Cezayirli'lere dair ilk izlenimi onların gerçekten insan olmayışlarıdır. Fas'tan İngiltere'deki eşine yazdığı ilk mektubunda "hayat rüzgârının bizi cennetten cehenneme getirdiği bu liman kenti, içinde yaşayanların insan olmadığı meçhul bir yer, burası Cezayir denilen bir liman kenti"⁶⁵. Cezayir denilen bu yerin çok da lüzumlu bir yer olmadığına o yüzden burada yaşayan Cezayirli'lilerin de öyle olması gerektiğine inanan Barlow eşine "böylesine berbat yaratıkları yaratanın kim

59 Rowson, *Slaves in Algiers*, s.40.

60 Rowson, a.g.e. s.37.

61 Rowson, a.g.e. s.32.

62 Rowson, a.g.e. s.48.

63 Foss, *A Journal of the Captivity and Suffering of John Foss*, in Baepler, *White Slaves, African Masters*, s.92.

64 Eliza Bradley, *An Authentic Narrative*. In Baepler, *White Slaves, African Masters*, s.277.

65 From Joel Barlow to Ruth Barlow, March 8, 1796 in Cantor, *A Connecticut Yankee in a Barbary Court*, s. 95.

olduğunu bilmiyorum ama her kimse ondan af diliyorum”⁶⁶ demekte ve “insanoğlunun bilinen en kötü gelenekleri”⁶⁷ diye bahsettiği bu insanların geleneklerini kınamaktadır.

Bazen ırka dayalı nitelendirmeler yersiz de değildi. Vaki olduğu üzere Kuzey Afrika toplumu, Kuzey Amerika gibi o zamanlarda ırksal bağlamda değerlendirilmekteydi. İnsanların kanun önünde eşit olması (bugün bile bu eşitliği elde etmiş değilerdir) Barlow’un daha Cezayir’deki ilk günlerinde bile gözünden kaçmamıştır⁶⁸. Örneğin, teorik olarak on sekizinci yüzyıl Afrikalıları, ırk ayrımından bağımsız bir şekilde İslami kanunlarla yönetiliyorlardı; fakat uygulamada Cezayir, Trablusgarp ve Tunus’ta egemen olan Türk askerleri Arap, Fas ve Yahudi gibi diğer milletlerin hoşuna gitmeyen birtakım ayrıcalıklara sahiptiler. Shaler ise böylesi kurumsallaşmış bir ayrımcılıktan çok nadir bahsetmektedir⁶⁹, ona göre sanki “Türkler emretmek için Cezayirliorse bu emirlere itaat etmek için doğmuşlardı”⁷⁰.

Böyle bir sosyal yapı ve yasallaşmış eşitsizlik içerisinde, insan doğal olarak imtiyazlı bir ırka ait olmak ya da en azından bu şekilde muamele görmek istemektedir. Bu yüzden Amerikalı esirlerin fidye karşılığında serbest bırakılmasında sonra, 5 Eylül 1795’te Cezayirliyle imzalanan antlaşmanın 16. maddesine şu husus da dâhil etmişlerdir: “Kuzey Amerika Birleşik Devleti’nden herhangi bir vatandaşın sizin krallığınızdan herhangi birini öldürme, yaralama veya darbetmesi durumunda kesinlikle daha ağır bir şekilde değil de sadece bir Türk’le eşdeğer bir şekilde cezalandırılacaktır.”⁷¹

66 From Joel Barlow to Ruth Barlow, September 8, 1796 in Cantor, *A Connecticut Yankee in a Barbary Court*, s. 103.

67 From Joel Barlow to Ruth Barlow, May 8, 1796 in Cantor, *A Connecticut Yankee in a Barbary Court*, s. 99.

68 From Joel Barlow to Ruth Barlow, March 14, 1796 in Cantor, *A Connecticut Yankee in a Barbary Court*, s. 95-96.

69 Shaler, *Sketches of Algiers*, s. 22.

70 Shaler, a.g.e. s. 29.

71 *Treaty of Peace and Amity, Signed at Algiers September 5, 1795*, Article 16 (the Avalon Project) retrieved April 12, 2007 from: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/diplomacy/barbary/bar1795t.htm>

Barlow'un bu kibirli önyargılarına kıyasla William Shaler ırk hususundaki görüşleriyle daha mutedil birisidir. Shaler, Cezayir'deki o zamanlardaki Türk yönetimini sevmemesine rağmen "Türkler, barbarlığa kaçan bir tarafı olan devletlerinin hem iyi hem de kötü yönlerini taşıyan, dürüst ve hassasiyet sahibi, genelde sözlerine güvenilen, hayattaki ilişkilerinde nezaket sahibi, dostane ve insancıl kimselerdir."⁷² diye bahsederken daha yansız bir izlenim vermeye çalışmıştır.

Bununla birlikte Shaler'in ırksal nitelendirmeleri tutarlılıktan yoksun olup Cezayir'deki farklı ırklar hakkındaki ifadeleri ise çoğu kez çelişkilidir. Mesela bir yandan "Türklerin genel özelliklerini överken"⁷³, "barbar olmalarını ve onların örf adetlerini yermiştir"⁷⁴. Benzer bir şekilde, bir yandan Faslı Müslümanların "çok yönlü kişiliklerini ve çok önemli insanlarını överken"⁷⁵, öte yandan kendini beğenmiş ve vefasız olmalarını yermiştir⁷⁶. Bu önemli ikilemlere rağmen, Shaler yabancı olduğu farklı bir kültür ya da toplumun çetrefilli yönlerini anlamaya çalıştığı için takdir edilmelidir.

Bu literatürde ifade edilen ırka dayalı önyargı hususunda istisna olan tek durum, Berberi yerleşimciler olan Muzabi, Kabyle ve Tuareglilerdir, zira ilk Amerikan gözlemciler bu yerleşim bölgelerindekileri, 'beyaz insanlar' olarak görmüşlerdir. Shaler bu bölgelerdeki insanların sosyal yaşam ve dilleri hakkında bahsederken Muzabis kabilesine mensub insanları mesela "ticareti seven, zeki, çok çalışkan, beyaz tenli... ve ilginç insanlar"⁷⁷ olarak anlatmıştır. Ayrıca Tuareg ve Kabyle'lileri

72 Shaler, *Sketches of Algiers*, s. 28.

73 Shaler, a.g.e. s. 32.

74 Shaler, a.g.e. s. 18.

75 Shaler, a.g.e. s. 85.

76 Shaler, a.g.e. s. 32.

77 Shaler, William, *On the Language, Manners, and Customs of the Berbers, or Berbers, of Africa. Communicated by William Shaler, Consul of the United States at Algiers, in a Series of Letters to Peter S. Du Ponceau, and by the Latter to the Society Transactions of the American Philosophical Society New Ser., Vol. 2 (1825), p. 451.* Ayrıca bkz. Shaler, *Sketches of Algiers*, p.89, burada Shaler "Mozabis'lerin beyaz tenli olduklarını defaatle tekrar etmiştir ve ayrıca bu kabileden bahsederken iki farklı isim kullanmıştır: Mozabis ve Muzabees.

“baya kalabalık, beyaz tenli, cesur, savaşçı ve de Fizan bölgesinde var olan kölelikle önemli ölçüde farklılık gösteren, oradaki hal ve hareketlerden uzak insanlar”⁷⁸ olduklarını ifade etmiştir. Kendi kitabında da Cezayir’deki Kabyle bölgesindeki insanları “Kuzey Avrupalı köylülere benzeyen... beyaz tenli insanlar”⁷⁹ diye bahsetmiş ve “Kabyle bölgesinde Afrikalılara ait olmayan ahlaki özellikler”⁸⁰ diye bahsettiği şeyin ise bu insanların “vakti zamanında Afrika’ya yerleşmiş Avrupalıların bir devamı olduğunu”⁸¹ düşünmüştür.

Kadın Faktörü

1785 ve 1815 yılları arasında Kuzey Afrika devletlerinde tutulan Amerikalı vatandaşlar arasında herhangi bir kadın olmamakla birlikte⁸² literatürde bahsedilen ve bu çalışmada ele alınan tek gerçek kadın esir, Cezayirli tarafından James Cathcart ile beraber götürülen ve Cathcart’ın kendisini “İspanyol olan ve şakacı bir insan”⁸³ diye bahsettiği kişidir. Ayrıca “kadının varmasından hemen sonra Cezayir’deki İspanyol hastanesine götürüldüğünü”⁸⁴ kaydetmiştir. Öte yandan, Berberistan hususundaki Amerikan literatürü uydurma kadın tutsaklara geniş bir yer vermiştir. Bunların ikisi (Maria Martin ve Eliza Bradley) sözde kendi tutsaklık hikayelerini yazmıştır, diğer ikisi de (Rebecca ve Olivia) Susanna Rowson’un *Cezayir’deki Köleler* ya da *Özgürlük Mücadelesi* oyunlarındaki ana karakterlerdendir. Öyle anlaşılıyor ki bu “kadınların tutsak edilmesiyle ilgili halkın büyük merakı”⁸⁵ Amerika’nın ilk dönemlerindeki kadınların halkın içindeki konumuna dair ele alınması gereken noktaları gün yüzüne çıkarmıştır.

78 Shaler, William, *On the Language, Manners, and Customs of the Berbers*, s. 438 and *Sketches of Algiers*, s.101.

79 Shaler, *Sketches of Algiers*, s.91.

80 Shaler, a.g.e. s.92.

81 Shaler, a.g.e.

82 Marr, *The Cultural Roots of American Islamicism*, s.32.

83 Cathcart, *the Captives, Eleven years in Algiers*, in Baepler, *White Slaves, African Masters*, s. 108.

84 Cathcart, a.g.e. s.111.

85 Baepler, *White Slaves, African Masters*, s.147.

Mesela *Cezayir'deki Köleler* adlı eserin de yazarı olan Rowson Susanna Amerika'daki kadın haklarını savunan ve kadınların meziyetlerinin önemini ortaya koyduğu, kadınlara yapılmakta olan işgal ile ilgili *Charlotte Temple* kitabıyla bu alandaki en iyi yazar olarak tanınmaktadır⁸⁶. Ayrıca kendisinin kadın eğitimi konusunda aktif olduğu ve Massachusetts' te eğitim aldığı bilinmektedir⁸⁷.

Literatürde özgürlükçü tarzda rol oynayan kadınlar konu edilmiştir. Onlar genellikle siyasi ve sosyal haksızlıklara karşı duran kimseler olup gerçek hayatta da kendilerini sosyal veya psikolojik baskılardan uzak tutabileceklerini kanıtlamak isteyen özgürlük savaşçıları olarak betimlenmişlerdir. *Cezayir'deki Köleler* İngiliz kökenli Fetnah isminde Cezayirli kurmaca bir kadının Cezayir valisinin sarayındaki şikâyetiyle başlamaktadır: “Şunların hepsi oldukça güzel: bahçeler, malikâneler ve bu güzel elbiseler, her şey çok güzel ama tutsak olmaktan nefret ediyorum”. Arkadaşı Selima “Ama arkadaşım kesinlikle şikâyet etmek için bir sebebin yok, hem hükümdarın sevdiği bir insansın, daha ne istiyorsun ki?” deyince Fetnah cevap verir: ”özgürlük!”⁸⁸.

Fetnah valiyi eleştirmeye devam eder ve şöyle der: “ Sen, çocuklarını altın keselerinden daha çok seven ailemden satın aldın beni, burası doğru ama sevgimi kimse satın alamaz... Sevgin, malı mülkü kendi özgürlüğüne değiştirebilecek bir başka kişinin olsun, bırak beni evime gideyim.”⁸⁹ Oyunda yazar Fetnah'ı Amerikalı kadın bir esir olan Rebecca'nın öğrencisi olduğu havasını verir. Mesela Fetnah arkadaşı Selima'ya şöyle itirafta bulunmaktadır: “Pek çok korsan gemisi gönderen babam Hassan bir gün eve çabucak kendisine bağlanacağım kadın bir esir getirmişti. İşte zihnime özgürlük tohumlarını bu kadın ekmişti ve bana kadınların kesinlikle erkeklerin sefil bir kölesi olması için dünyaya gelmediğini o

86 G. Myles, Anne, “Slaves in Algiers, Captives in Iraq: The strange career of the Barbary captivity narrative”, <http://www.common-place.org/vol-05/no-01/myles/index.shtml>. Cilt. 5 no. 1 October 2004, retrieved May 5, 2007.

87 Marry Beth Norton, *Liberty's Daughters: the Revolutionary Experience of American Women, 1750-1800*, United States: Harper Collins Publishers, 1980, s.248

88 Rowson, *Slaves in Algiers* s.5.

89 A.g.e. s.8.

öğretmişti... O, erdemin cinsiyette değil de insanların kendisinde olduğu topraklardan geliyordu, yani bu kadın Amerikalıydı.”⁹⁰

Böylesi feminist bir bakış açısına göre özgürlük uğruna katlanılan sıkıntılar erdemin göstergesiydi. Kadınlar özgürlük uğruna yaptıkları fedâkarlıklarla birlikte erkekleri yeneceklerini kanıtlamak istiyorlardı. Kurmaca bir kadın esir olan Maria Martin bahsettiğimiz kadınların yaptıkları bu fedakârlıkları teyit edercesine şöyle demektedir:” Dünyaya karşı erkeklerin daha öncesinde hiç tahammül bile edemedikleri şeylere, bir kadın olarak kaldırabilmeye muktedir olduğumu dünyaya gösterme arzusu içimi yiyip bitirmekte.”⁹¹

Bu feminist mücadelesini kültürel bir bağlama koyabilmek için de İslam dinini bedensel zevkler çerçevesinde ele alma fikri tekrardan üretilmiştir. Mesela bir diğer kurmaca eser olan *Pensilvanya’daki Cezayirli Casus* adlı eserde geçen Osmanlı sultanı, yüz binlerce askerini Rhode Adası’na göndererek orasını Amerikalılardan kurtarır ve dolayısıyla Osmanlı himayesine girer. Himaye edilen her ulus koruma bedelini ödediği gibi burası da himaye için sultana yüzlerce bakire gönderir.”⁹²

Ben Hassan ise Amerikalı kurmaca bir esir olan Rebecca’ ya “seninle evlenmek istiyorum” dediğinde Rebecca: “ sen zaten evli değil misin?” der. Hassan ise şöyle der: ”bizim dini yasalarımız bize özgürlük tanıyor bu hususta, sen Amerikalı olduğuna göre özgürlüğü de sevelisin”.⁹³ İslam dininin dört hanıma kadar evlenme ruhsatının⁹⁴ burada daha da artırıldığına inanan İspanyol esir Sebastian ise Cezayirli sahibi olan Arap lideri Alcaide’nin “ on iki zevcesi ve otuz cariyesi olduğunu”⁹⁵ aktarır. Tüm bunlara karşı Shaler, her zaman yaptığı gerçekçi

90 A.g.e s.9.

91 Martin, *History of the Captivity and Sufferings of Mrs. Maria Martin*, in Baepler, *White Slaves, African Masters*, s.156.

92 Markoe, *the Algerian Spy in Pennsylvania*, s. 105.

93 Rowson, *Slaves in Algiers*, s. 13.

94 Kuran, 4:3.

95 Rowson, *Slaves in Algiers*, s.46.

gözlemlerde ifade ettiği üzere, “Cezayirlilerin ekseriyetinin bir hanımla evli olduklarını”⁹⁶ aktarır.

Müslümanların kadınlara zulmeden insanlar olarak resmedilmeleri bu eski tabir barbarlık literatürde çok fazla miktarda bulunmaktadır. Kurmaca esir karakterlerden olan Eliza Bradley Arapların hanımlarına yaklaşımlarını “çok gaddar ve acımasız oldukları, kölelerine davrandıkları gibi davrandıkları, en gereksiz işleri yapmaya zorladıkları için kocalarının onları kendilerinden aşağı olan, ruhsuz insanlar olarak düşündüklerine inanır”⁹⁷. Diğer kurmaca bir esir olan Cezayirli Fetnah ise hükümdarın huzuruna nasıl titreyerek çıktığını aktarır, hükümdar “Fetnah, beni sevmeni istiyorum.” dedi ve bana öylesine bir baktı ki, neredeyse “bu dediğimi yapmazsan kelleni uçuracağım” diyecekti.⁹⁸ Amerikalı esir John Foss ayrıca damadın geline çeyiz düzmesi için yardım ettiği maddi desteği anlayamamış ve bunu damadın gelini parayla satın aldığına hamletmiş ve şöyle demiştir: “Bu ülkede her erkek evleneceği insanı ailesinden parayla satın almak zorunda”⁹⁹.

Even Barlow bile entelektüel bir tarafı olmasına rağmen bazı eski ve gerçekçi olmayan genellemelerden kaçamamıştır. Bunları şöyle ifade etmiştir: “Müslüman bir kadın şayet zina meselesinden dolayı yargılınırsa ona verilecek olan ceza taşlanıp denize atılmasıdır.”¹⁰⁰ Cezayir’de o zamanlarda zina suçuna verilen ceza yüz kırbaç idi¹⁰¹ ama Barlow’un burada bahsettiği ceza şekli o dönemde Cezayir’de uygulanan ceza uygulamasından ziyade Hamurabi Kanunları’na¹⁰² benzemektedir. Çünkü Hamurabi’nin 108, 129, 133 ve 143. maddeleri zina hususunda kadınlara verilen cezadan bahsederken “suya bırakılan” veya “yüksek bir yer-

96 Shaler, *Sketches of Algiers*, s. 62.

97 Bradley, *An Authentic Narrative*. In Baepler, *White Slaves, African Masters*, s. 276.

98 Rowson, *Slaves in Algiers*, s. 7.

99 Foss, *A Journal of the Captivity and Suffering of John Foss*, in Baepler, *White Slaves, African Masters*, s. 89.

100 From Joel Barlow to Ruth Barlow, March 14, 1796 in Cantor, *A Connecticut Yankee in a Barbary Court*, s. 96.

101 Kur’an, 24:1.

102 *Hammurabi’s Code of Laws*, Translated by L. W. King, Retrieved May 5, 2007 from: <http://eawc.evansville.edu/anthology/hammurabi.htm>

den suya fırlatılan” kadınlardan bahseder. Barlow’un böylesi çok eski bir resmi tekrardan oluşturma çabası ise Timothy Marr’ın Amerikada’ki İslam algısını belirleyen şeyin geçmişteki zihinlerden sökülmesi güç yarğuların olduğu düşüncesini desteklemektedir.”¹⁰³

Din Faktörü

Dinin üstünlüğü mevzusu barbarlık literatüründe ilk dönem Amerikalılar tarafından ortaya konulan temel bir konudur. Bu üstünlük bazen basit ve bariz ifadeler şeklindeyken bazen de Müslümanların arasındaki Hıristiyan esirlerin kendi dinlerine olan bağlılıkları suretinde ifade edilmiştir. Bu insanlar İslam’a dönmelerine dair herhangi bir isteğe daima karşı çıkmışlardır. Cotton Mather Müslümanları tasvir ederken “Muhammedin kötü müritleri”¹⁰⁴ olarak tanımlamıştır. Susannah Rowson’un oyununda kurduğu romantik bağlamda ise ifadeler Cotton Mather’dan daha yumuşak olsa da Müslümanlar yine imansız kimselerdir. Amerikalı esir Fredric ise kendisini sevdiği Cezayirli kadına sürekli “benim tatlı küçük kâfirim”¹⁰⁵ ve benim sevgili küçük kâfirim”¹⁰⁶ demektedir.

Fas çöllerindeki tutsaklığını anlattığı kurgu eseri olan –başlığı ne kadar ironik olsa da- *Gerçek Bir Öykü* kitabında Eliza Bradley Faslıları şöyle tarif eder: “Ne yazık ki, sizler dininizden daha üstün yönleri olan Hristiyanlık’ın öğretilerine muhatap değilsiniz ve yüce İsa’ya yönelmektesiniz ve fakat Muhammed’in size öğütlediği putperestvari şeylere yönelmektesiniz. Yüce İsa aşkına, Cahilliğinden dolayı doğru yoldan sapan ve dolayısıyla terk edilmiş bir halde bırakılan insanlara yazıklar olsun.”¹⁰⁷ Benzer ifadeler *Cezayirde’ki Köleler*’de, Cezayir hükümdarının kızı hakkında bahsederken, kitaptaki İspanyol esir karakteri Sebestian’ın ağzından da dile getirilir: “Böylesi sevimli bir şey, -bayan Zoriana

103 Marr, *The Cultural Roots of American Islamicism*, s. 7.

104 Mather, *the Glory of Goodness*, in Baepler, *White Slaves, African Masters*, s. 69.

105 Rowson, *Slaves in Algiers*, s.32 ve 45.

106 Rowson, ag.e. s. 37.

107 Bradley, *An Authentic Narrative*. In Baepler, *White Slaves, African Masters*, s. 272.

dahil- ne yazık ki bu kadın, bir Muhammedi. Çünkü gerçekten iyi yetişmiş Muhammediler hiç alkol almıyorlar...”¹⁰⁸

Cotton Mather kendi dinindeki insanlardan bahsederken “ Şurası yüce İsa'nın bize inayetidir ki kutsal dinimiz olan Hıristiyanlıktan kimse ilhad etmiş değildir ve de kimse doğru kabul edemeyeceğimiz Muhammed ve onun getirdiklerine yönelmemiştir bile.”¹⁰⁹ Tüm bu anlatılanlara bazen de bu kurguyu desteklemesi için baskı altında baş eğen Fransız Katoliklerin aksine inançlarından vazgeçmektense paramparça olmayı yeğleyen İngiliz Protestanlarının işkence hikâyeleri uydurulmuştur.¹¹⁰

Amerikalı esirlerin dinleri uğruna yaşadıkları sıkıntılar hakkında Mather'in meseleyi dramatize etmesi öte yandan, bu çalışmada başvurduğumuz en güvenilir kaynaklar olan Shaler ve Cathcart'ın aktardıklarıyla çelişmektedir. Shaler Cezayir'deki Amerikalı ve İngiliz esirlere yapılan muameleden bahsederken “ şurası gerçekten doğrudur ki esirlerin buradaki konumları genel olarak pek çok uygar bilinen, Hristiyan ülkedeki savaş esirlerinden kötü değil”.¹¹¹ Hatta daha ileri giderek şöyle demiştir: “Cezayir'den ayrılırken üzülen pek çok insan vardı... Hatta çoğu yüklü miktarda para elde etmişlerdi.”¹¹² Cezayir'den ülkesi Amerika'ya “ orada kaldığı süre içinde elde ettiği karla satın aldığı gemisiyle dönen”¹¹³ Cathcart, Shaler'in altını çizerek anlatmaya çalıştığı şeyin en güzel örneğidir.

Cathcart'ın kendisinin orada yaşanan din hakkında bahsettiği uzun yazısında ise Cezayir hükümdarının etrafındaki insanlara kendisini veya diğer Amerikalılara dinlerini değiştirme hususunda baskı yapmalarını yasakladığını aktarır.¹¹⁴ Bu bakış açısı günümüz tarihçilerinin ortaya koydukları üzere, Kuzey Afrika'daki Hıristiyan esirlere dinleriyle ilgili

108 Rowson, *Slaves in Algiers*, s. 42.

109 Mather, the Glory of Goodness, in Baepler, *White Slaves, African Masters*, s. 64.

110 Mather, a.g.e. s. 64-65.

111 Shaler, *Sketches of Algiers*, s. 76.

112 Shaler, a.g.e. s. 77.

113 Baepler, *White Slaves, African Masters*, s. 104.

114 Cathcart, *the Captives: Eleven Years a Prisoner in Algiers*, in Baepler, *White Slaves, African Masters*, s. 144.

yapılan muamelelerle de tutarlıdır. Ellen Friedman On altıncı yüzyılda Kuzey Afrika'daki Avrupalı esirlere dair çalışmasında şöyle bir neticeye varmaktadır: “ Bir açıdan bakacak olursanız Kuzey Afrika'daki esirlere yapılan muamelenin eşi benzeri yok, burası herkesin dinini yaşayabileceği bir yer, zira buradaki esirlerin hepsine ayrı ayrı dini hakları verilmekte. Aslında pek çok defa da Kuzey Afrikalılar bilhassa Hıristiyanlıktaki tinsel ritüelleri salık vermekteler.”¹¹⁵

Amerikalı esirlerin İslam'a dönmesinden ziyade, Hristiyanlık'taki erdeme kanaat getirmeleri, köle olmanın verdiği baskı altında veya elde edecekleri olası imtiyazların cazibesine kapılarak... çoğu Müslümanın Amerikalı esirlerin iyi niyet ve samimiyetinden etkilenerek Hristiyanlık'a ilhad ettiği ifade edilir (şurası ilginçtir ki Müslümanlar Avrupalı esirleri etkileme hususunda hiçbir zaman müdahale etmemiştir). Bu anlayış herhangi bir teolojik veya tinsel bir önem arz etmeksizin İslam'ın geçmişte ele alındığı haliyle “post-Hıristiyan bir provokasyon”¹¹⁶ anlayışıyla paraleldir.

Cezayir'deki Köleler eserinde hükümdarın kızı Zoriana hizmetçisi Olivia'ya: “Tüm kalbimle bir Hıristiyan olduğumu hissediyorum”¹¹⁷, “buralardan ayrılmak ve Hıristiyanlık'a geçmek istiyorum”¹¹⁸. *Pensilvanya'daki Cezayirli Casus*'unda Peter Markoe (1752-1792) bu din değiştirme sürecini daha dramatik bir şekilde anlatmaktadır. Kitap Cezayirli bir adam olan Mehmet (Muhammed'in Türkçedeki karşılığı) tarafından “esasen Arapça olmak üzere farklı dillerde yazılmış”¹¹⁹ pek çok sayıda kurmaca mektuptan oluşmaktadır. Avrupa'da yaşamakta olan iki Yahudi tüccardan (Gibraltar'daki Solomon ve Lizbon'daki Isaac D'Acosta) yardım alan bu şahıs Cezayir hükümeti tarafından yeni kurulmakta olan Amerika hakkında bilgi getirmek için gönderilmiş. Mehmet Pensilvanya'dan yazdığı mektupların birinde Amerika'ya olan yolculuğun ama-

115 Ellen Friedman, “The Exercise of Religion by Spanish Captives in North Africa”, *Sixteenth Century Journal*, Cilt. 6, No. 1, Apr., 1975, s. 21.

116 Marr, *The Cultural Roots of American Islamicism*, s. 4.

117 Rowson, *Slaves in Algiers*, s. 20.

118 Rowson, a.g.e. s. 24.

119 Markoe, *the Algerian Spy in Pennsylvania* s. 9.

cının “bu devletlerin gerçek gücünü ve gelecekte yapmaları muhtemel şeylere dair bilgi vermek.” olduğunu aktarır.¹²⁰ Mehmet Rhode adasında, Amerika’ya karşı yapılabilecek muhtemel bir isyan durumunda Amerika’nın zayıf noktasını bulduğunu dile getirir. Ortaya çıkacak muhtemel bir isyanı “Cezayir’in ve o dönemdeki Osmanlı hükümetinin lehine kılmanın yolunun ise Amerika kıyılarında bir Osmanlı adası kurmak olduğunu” düşünmüştür¹²¹. Pensilvanya’da Amerika hakkında yeterli bilgiyi elde edecek kadar kaldıktan sonra dini ve siyasi hususta bir dönüşüm yaşayan Mehemet, son mektubunda şöyle demektedir: “Ve sen Pensilvanya... Cezayirli Mehemet’i kabul etmek için kollarını açmaktasın, ki bu adam önceleri Müslüman olduğu için senin bir düşmanındı ve fakat şu an sana olan düşmanlığından, aynı zamanda ülkesinden ve dininden de vazgeçmiş ve yaşamının son dönemlerini geçirmek için senin kanunlarınla, yani Tanrı’nın bir inayeti olan özgürlükler ülkesi Amerika ve Hıristiyanlık kanunlarıyla korunmayı ümit etmektedir.”¹²²

Dinin üstünlüğü konusu bazen de Hıristiyanlığa ait özelliklerden olan iffet, huzur ve mağfiret şeklinde ifade edilmekteydi. Amerikalı kurmaca bir esir olan Olivia mesela, hükümdarın kızı olan Zoriana’ya babasının onu sevdiğini söylediğinde: ”fakat benim Hristiyan oluşum şimdiye dek beni günah işlemekten korumuştur”¹²³ diye eklemektedir. Diğer bir kurmaca esir olan Rebecca ise sonunda efendisi Ben Hassan’a itirafta bulunur: ”bana haksızlık etmene rağmen seni bağışlıyorum”¹²⁴ ve kendi vatandaşlarını esaretten kurtarmada oyunda kahramanca bir hava estiren Amerikalı esir Henry de arkadaşlarına: “kendimizi kölelikten kurtarmayı umduğumuz böylesi bir anda özgürlüğün aydınlık yolunu kana bulandırmayın” diye tavsiyede bulunmaktadır¹²⁵.

Dini bakış açısı bazen de daha mucizevi terimlerle şöyle ifade edilmektedir: “bir yanda kurtuluşa sevk eden ibadetin gücü ve diğer yandan

120 Markoe, a.g.e. s. 95.

121 Markoe, a.g.e. s. 104.

122 Marloe, a.g.e. s. 129.

123 Rowson, *Slaves in Algiers*, s.19.

124 Rowson, a.g.e. s.54.

125 Rowson, a.g.e. s.44.

Hıristiyanlara zulmedenlere Tanrının intikamının uğraması yer alır. Ayrıca Cotton Matter etrafındaki insanlara: “Kardeşlerimiz dünyadaki en korkunç tutsaklıktan Tanrı’nın inayetiyle kurtarılmaktayız.”¹²⁶ der ve ekler “bu dua, işte her şeyin gerçekleşmesini sağlayan bu duadır, bunu tevazu ile size anlatmama lütfen müsaade edin”¹²⁷, “işte sizler de bu harikuladeliğe gözlerinizle şahit olmanız, bu yüce Rabb’in işidir.”¹²⁸, “duanın nelere kadir olduğuna bizzat kendiniz şahit olmanız.”¹²⁹

John Foss ise ağır işler altında çalışan Amerikalı esirlere kötü bir şekilde muamele eden Cezayirli ustaların birine ilahi bir müdahale olarak algıladığı meseleyi anlatır. Olayda kölelerin biri merhametsiz ustanın Tanrı’nın gazabına uğramasını ister, neden sonra usta kalasların üzerinden kayar, duvara çarpar ve paramparça olur¹³⁰. Foss bunu şöyle yorumlar: “böylece sefil günler geride kaldı ve görünüşe göre tüm bu olan bitenlerin hepsi acı çekmekte olan bir Hıristiyan’ın iki dudağı arasından çıkan samimi bir dua ile aniden olupbitti”¹³¹.

Müslümanlar ise bu bağlamda dinleri, hoşgörüsüzlükle körleşmiş fanatikler olarak anlatılmaktadır. Cezayirli Müslümanlar, Amerikalı esir olan John Foss’ un gözünde istemedikleri insanlara karşı onları rahatsız etmek için var olan bir din olan İslam tarafından eğitilmekteydiler¹³² (tabi insanları bu kadar korkunç ve kanlı eylemlere yönelten şeye ‘din’ denilirse). Fakat Shaler ise Cezayirliyi tanıdığı için farklı bir izlenim bırakmaktadır. Cezayirliyi bahsederken: “Cezayirli bana kalırsa medeni, nazik ve insancıl kimseler ve şimdiye kadar bir kere olsun bu insanların kişiliğinde bağnazlık, fanatizm ya da farklı bir dine mensup insanlardan nefret ettiklerine dair bir şey görmedim.” demektedir¹³³.

126 Mather, *the Glory of Goodness*, in Baepler, *White Slaves, African Masters*, s.61.

127 Mather, a.g.e. s. 67.

128 Mather, a.g.e. s. 68.

129 Mather, a.g.e. s. 69.

130 Foss, *A Journal of the Captivity and Suffering of John Foss*, in Baepler, *White Slaves, African Masters*, s. 81.

131 Foss, a.g.e.

132 Foss, a.g.e. s. 73.

133 Shaler, *Sketches of Algiers*, s.55.

Geçmişten Kalan İzler

Barbarlık literatürü söz konusu olunca iki çatışan düşünce ortaya çıkmaktadır: bunlar Mather ve Barlow'un kibirli genellemeleri ile Shaler ve Cathcart'ın daha net olan gözlemleridir. Bu çatışma günümüz Amerikalıların Müslümanlara dair algılarında, geçmişin anlaşılması ve dolayısıyla gelecekteki kamuoyu hakkında çatışan fikirler olarak devam ediyor görünmektedir.

Pek çok Amerikalı ve İngiliz fikir adamları, Kuzey Afrikalı Müslüman toplumlar ve Amerika arasında ilk dönemlerde meydana gelen münakaşalara dair yansız bir tasvir çizmek ve yaşanan olaylardan kaynaklanan yanlış anlaşılmaları ve basmakalıp yargıları düzeltmek için son yıllarda büyük çaba göstermiştir. Godfrey Fisher mesela “herhangi bir Faslı ile Türk ya da tutsaklar arasında bile ayrımcılığın yapılmadığını”¹³⁴ ifade ettiği *Berberi Efsanesi* adlı eserinde konuyla ilgili birçok Avrupalı yazar tarafından benimsenmiş “yüzeysel genellemelere”¹³⁵ karşı çıkmıştır. Aynı zamanda burada, Kuzey Afrika'daki devletlerin varlıklarını devam ettirmek için yaptıkları mücadeledeki tarihsel ve coğrafi bağlamı ve onlara karşı yapılan haksızlıkları göz önüne almadan “yasadışı insanların meskeni”¹³⁶ olarak ifade edilmelerini ve “tarihin kurbanları”¹³⁷ olmalarını ele almıştır.

Kuzey Afrikalı vatandaşların yüz binlercesi engizisyon korkusuyla acımasız bir şekilde İspanya'dan sürülmüştür. Binlerce vatandaşı Akdeniz'e kaçırılıp Avrupa'ya köle olarak satılmıştır. “Morocco kralları vatandaşlarının özgürlükleri için Avrupa'ya pek çok elçi göndermiş”¹³⁸ ve ayrıca Afrikalı Müslümanların on binlercesi de zorla yurtlarından çıkartılmış, Atlantik üzerinden geçirilip Amerika'da köle olarak satılmış-

134 Shaler, a.g.e. s. 14.

135 Fisher, Godfrey, *Barbary Legend: War, Trade and Piracy in North Africa, 1415-1830*, Oxford: Clarendon Press 1957, s.2.

136 Fisher, a.g.e. s. 6.

137 Fisher, a.g.e. s. 3.

138 Bu elçilerden ikisi olan Qasim and Ghasani'nin aktardıkları için bkz. Nabil Matar, *In the Lands of the Christians: Arab Travel Writing in the 17th Century* (New York, Routledge: 2002) s.5-44 ve 113-196.

lardır.¹³⁹ Tüm bu gerçekler bu topraklardaki savaş ve tutsaklık ile ilgili hususunda yazıp çizen bazı insanlara alakasızmış gibi gelebilir fakat bu olayları daha geniş bir bağlamda değerlendirenler şunu kolaylıkla anlayabileceklerdir ki, “Kuzey Afrikalılarla ilgili bu uygulama hem maddi hem de siyasi kazanç getirirken, intikam alma mevzusu zihinlerde her zaman yerini korumuştur.”¹⁴⁰

Büyükelçi Parker ise önemli bir konu olan “korsanlık ve hükümet izniyle düşman ticaret gemilerine saldırma arasındaki ayrıma”¹⁴¹ dikkat çekmiştir. Korsanlık her zaman yasadışıyken, hükümet izniyle yapılan ikincisi 1856 Paris Antlaşmasıyla kaldırılana kadar yasal kabul edilmiştir¹⁴². Esirlere yapılan muameleye gelince, Parker “Kuzey Afrika bölgesindeki düşman ticaret gemilerine saldıran Berberi korsanların Avrupalı meslektaşlarından daha kötü olmadığını, hatta bazı durumlarda onlardan daha insancıl denebileceğini iddia etmiştir¹⁴³. Ayrıca Robert Allison Kuzey Afrika’daki Amerikalı tutsaklara siyasi amaçlı rehinelere gibi davranıldığını ifade eder¹⁴⁴. Bahsedilen bu hususlar tüm bunlarla birlikte Amerikan ulusu ve vatandaşlarına karşı yapılan haksızlıkların mazreti olarak da algılanmamalıdır fakat onlar kültürel ve ırksal önyargılar olmadığına nelerin vuku bulduğunu anlamamıza yardım edecektir.

Şimdiye kadar bahsedilen fikir adamlarının iyi niyet ve çalışmaları, Amerika ve Kuzey Afrika devletleri arasındaki ilk dönem ilişkilerini karşı karşıya bırakan gözler ve büyük oranda bugünkü toplumun terminolojisi ile okuyan medya ve Amerikan akademisindeki başka bir trend ile çelişmektedir. Joseph Wheelan Kuzey Afrika’daki yapılan

139 Amerika’daki Müslüman köleler hakkında detaylı bir çalışma için bkz. Allan D. Austin, *African Muslims in Antebellum America: A Source Book*, Gerald Publishing, Inc., New York and London, 1986.

140 Anne G. Myles, “*Slaves in Algiers, Captives in Iraq*”, www.common-place.org · Cilt. 5 · no. 1 · October 2004, retrieved May 5, 2007 from: <http://www.common-place.org/vol-05/no-01/myles/index.shtml>

141 Parker, *Uncle Sam in Barbary*, s. 6.

142 A.g.e.

143 A.g.e.

144 Allison, *The Crescent Obscured*, s.110.

savaşlara dair olan kitabına “Amerika’nın Terörle İlk Savaşı”¹⁴⁵ ismini vermiş ve kitapta şunu iddia etmiştir: “Kuzey Afrika’da yapılan savaşlar günümüzdeki terör savaşlarına benzemektedir. Taktik ve stratejik olarak, bu konu en çok da serbest ticaret, insan hakları, baskı ve terör rejimlerinden kurtulmak gerektiği iddiasını çağrıştırmaktadır”¹⁴⁶. Kuzey Afrika bölgesindeki savaşlarla ilgili benzer bir okuma da neo-muhafazakâr bir dergi olan *The Weekly Standard*¹⁴⁷’ın övdüğü Michael Oren’in *İktidar, İnanç ve Hayal*¹⁴⁸ adlı kitabında yapılmaktadır.

Bu makalelerde, 2003’te Irak’ta esir alınan Amerikalı kadın bir esir olan Jessica Lynch’in hikâyeleri hakkında yapılan ilginç karşılaştırmalar yankı uyandırmaktadır. Hem Melani Mcalister¹⁴⁹ hem de Anne Myles¹⁵⁰ bilhassa aşırı ahlakçı bir tutum ve cinsiyet rolleri ve konumlarının izdüğümleri noktasında çarpıcı benzerlikler bulmuştur. Myles sanki Wheelan ve Oren’in kitaplarına yorum yapıyormuş gibi şöyle demektedir: “böylesi kutuplaştırıcı hesaplar günümüzde sadece siyasi açıdan sonuç verecektir”¹⁵¹. Myles Berberi literatürü ve tecrübesini daha iyi bir şekilde anlamamız gerektiğini istemekte ve şöyle demektedir: ”Bir defasında Kuzey Afrika topraklarındaki tutsaklık konusu, Amerikalıları kölelik için yaptıkları yatırımlarıyla yüzleşmeye zorladıysa da, günümüzde bizden istenen bu topraklara hâkimiyetin esas değişkenlerini incelemektir çünkü bu değişkenler hem cinsiyet ilişkilerine hem de dış ilişkilere nüfuz etmektedir. Fakat bizler günümüzdeki ikilemlerle hala yüzleştiğimiz için, geçmiş hala aydınlatılmayı bekliyor. Şurası bir gerçek

145 Joseph Wheelan, *Jefferson’s War: America’s First War on Terror*, Carroll & Graf Publishers, 2003.

146 A.g.e. s. xxvi.

147 Bkz. Ronald Radosh, *American foreign policy at home in the Middle East*. *The Weekly Standard*, 02/05/2007, Cilt. 012, Sayı. 20.

148 Michael Oren, *Power, Faith, and Fantasy*, W. W. Norton, 2007.

149 Melani McAlister, *Saving Private Lynch*, *New York Times*, April 6, 2003, s.13.

150 Anne G. Myles, *Slaves in Algiers, Captives in Iraq*, www.common-place.org · Cilt. 5 · no. 1 · October 2004, retrieved May 5, 2007 from: <http://www.common-place.org/vol-05/no-01/myles/index.shtml>

151 A.g.e.

ki hapis ve esaret deneyimi gerçekten tüm insanlar için her zaman korkunç bir şey olagelmıştır¹⁵².

Bu makale için herhalde Myles'ın sonucundan başka hiçbir sonuç daha iyi olamazdı: Atlas Okyanusu'nun iki yakasının samimiyetin ve karşılıklı anlayışın pozitif gücünü fark etmeye, eski önyargıları ve çifte standartların ötesine geçerek birbirlerini yeniden keşfetmeye ihtiyaçları var.

152 Anne G. Myles, *Slaves in Algiers, Captives in Iraq*, www.common-place.org · Cilt. 5 · no. 1 · October 2004, retrieved May 5, 2007 from: <http://www.common-place.org/vol-05/no-01/myles/index.shtml>

Kaynakça

Allison, Robert J., "The Crescent Obscured: The United States and the Muslim World 1776-1815", *Oxford University Press*, 1995.

Austin, Allan D., "African Muslims in Antebellum America: A Source Book", *Gerald Publishing Inc.*, New York and London, 1986.

Baepler, Paul., "White Slaves, African Masters: An Anthology of American Barbary Captivity Narratives", *University of Chicago Press*, Chicago, 1999.

Cantor, Milton., "A Connecticut Yankee in a Barbary Court: Joel Barlow's Algerian Letters to His Wife", *The William and Mary Quarterly*, 3rd Seri, Cilt. 19, No. 1, 1962.

Fisher, Godfrey, "Barbary Legend: War, Trade and Piracy in North Africa, 1415-1830", *Clarendon Press*, Oxford, 1957.

Friedman, Ellen, "The Exercise of Religion by Spanish Captives in North Africa", *Sixteenth Century Journal*, Cilt. 6, No. 1, 1975.

Hammurabi's Code of Laws, King, L. W.,(çev) *Retrieved*, 2007, from: <http://eawc.evansville.edu/anthology/hammurabi.htm>

Jefferson. Thomas, "Autobiography", (the Avalon Project at Yale Law School), retrieved April 15, 2007, from: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/jeffauto.htm>.

Jefferson, Thomas, "Eighth Annual Message to Congress", November 8, 1808 (The Avalon Project) Retrieved April 11, 2007 from: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/presiden/sou/jeffmes8.htm>

Kidd, Thomas S., "Is It Worse to Follow Mahomet than the Devil?: Early American Uses of Islam", *Church History*, Cilt. 72, no. 4, 2003.

Markoe, Peter, "The Algerian Spy in Pennsylvania or Letters written by a Native of Algiers on the Affairs of the United States in America from the Close of the Year 1783 to the Meeting of the Convention", *Richard and Hall*, Philadelphia, 1787.

Marr, Timothy, "The Cultural Roots of American Islamicism", *Cambridge University Press*, Cambridge, 2006.

Matar, Nabil, "In the Lands of the Christians: Arab Travel Writing in the 17th Century", *Routledge*, New York, 2002.

McAlister, Melani, "Epic Encounters: Culture, Media, and U.S. Interests in the Middle East, 1945-2000", *University of California Press*, Berkeley, 2001.

McAlister, Melani, "Saving Private Lynch", *New York Times*, April 6, 2003.

Myles, Anne G., "Slaves in Algiers, Captives in Iraq: The strange career of the Barbary captivity narrative", www.common-place.org · vol. 5 · no. 1 · October

2004, from: <http://www.common-place.org/vol-05/no-01/myles/index.shtml> retrieved May 5, 2007

Norton, Marry B., "Liberty's Daughters: the Revolutionary Experience of American Women, 1750-1800", *Harper Collins Publishers*, United States, 1980.

Parker, Richard B., "Uncle Sam in Barbary: A Diplomatic History", *University Press of Florida*, Gainesville, 2004.

Radosh, Ronald, "American foreign policy at home in the Middle East", *The Weekly Standard*, Cilt. 012, no. 20, 02/05/2007.

Rowson, Susanna H., "Slaves in Algiers; or, a struggle for freedom: a play, interspersed with songs, in three acts", *Wrigley and Berriman*, Philadelphia prtrs., 1794.

Said, Edward W., *Orientalism*, *Vantage*, New York, 1979.

Shaler, William., "Sketches of Algiers, Political, Historical, and Civil; Containing an Account of the Geography, Population, Government, Revenues, Commerce, Agriculture, Arts, Civil Institutions, Tribes, Manners, Languages, and Recent Political History of that Country", *Cummings, Hilliard and Company*, Boston, 1826.

Shaler, William, "On the Language, Manners, and Customs of the Berbers, or Berbers, of Africa. Communicated by William Shaler, Consul of the United States at Algiers, in a Series of Letters to Peter S. Du Ponceau, and by the Latter to the Society *Transactions of the American Philosophical Society*", *New Ser.*, Cilt. 2, 1825.

Treaty of Peace and Amity, Signed at Algiers September 5, 1795, Article 16 <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/diplomacy/barbary/bar1795t.htm> (the Avalon Project) retrieved April 12, 2007 from:

Wheelan, Joseph, "Jefferson's War: America's First War on Terror", *Carroll & Graf Publishers*, 2003.

Washington, George, "Eighth Annual Message of George Washington United States", <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/presiden/sou/washes08.htm> December 7, 1796 (The Avalon Project)

Washington, George, "Seventh Annual Message of George Washington United States", <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/presiden/sou/washes07.htm> December 8, 1795 (The Avalon Project)

Çevirenler: Musa AZAK & M. Selman TOSUN